

GUY DE MAUPASSANT

KULIČKA

CHARAKTERISTIKA UMĚLECKÉHO TEXTU

Kulička, jak ve spěchu vstávala, nemohla při tom zmatku ani na nic pamatovat; dívala se rozhořčeně na všechny ty lidi, jak se živí, a dusila se zlostí. Zpočátku se v ní všechno bouřilo spravedlivým hněvem; ale rozčilení jí tak sevřelo hrdlo, že se ani nevzmohla na slovo. Nikdo se na ni nepodíval, nikdo si na ni ani nevzpomněl. Cítila, jak je bezmocná proti opovržení těch počestných hňupů, kteří ji napřed obětovali a pak odhodili jako nějakou nečistou věc, kterou už nepotřebují. Tu si vzpomněla, jak jí hltavě spolykali celý košík, plný dobrot. Najednou v ní zuřivost opadla, jako když praskne příliš napjatá struna; ucítila, že má pláč na krajíčku. Ze všech sil se snažila přemoci, bránila se tomu, polykala slzy jako dítě, ale slzy se jí tlačily do očí čím dál víc a víc, zableskly se v koutku víček, zanedlouho jí skanuly z očí dvě velké kapky a stékaly pomalu po tvářích dolů...

Paní Loiseauová se pod vousy vítězoslavně usmála a zašeptala: „To pláče hanbou.“

Analýza uměleckého textu

- **zasazení výňatku do kontextu díla**

Jde o konec díla, kdy se již Kulička podvolila pruskému důstojníkovi a všichni už zase pokračují v cestě dostavníkem.

Kniha popisuje Francii okupovanou německými vojáky. Tři bohaté manželské páry se setkávají před dostavníkem Le Havra, který by je měl bezpečně odvézt pryč z malého městečka, aniž by přitom narazili na nějaké vojáky. S nimi cestují ještě dvě jeptišky, demokrat Cornudet a prostitutka známá jako Kulička, kterou již od začátku všichni opovrhují.

Cestou všem vyhládne, ale nemohou najít žádný hostinec, a když si Kulička vytáhne jídlo, které si vzala na cestu, její spolucestující se na ni závistivě dívají. Ona se s nimi laskavě rozdělí. Dostavník zastaví skupina pruských vojáků a umístí cestující do hotýlku, kde Kuličku stále obtěžuje pruský důstojník. Ta mu však nechce dopřát své služby, protože se cítí být vlastenka. Pod nátlakem svých spolucestujících nakonec povolí, a tak další den může dostavník pokračovat v cestě.

Kulička si však zapomněla všechno jídlo v hotelu, ale nikdo jí její dřívější laskavost neoplatí. Zase jí všichni opovrhují.

- **téma a motiv**

téma: Kuliččino rozčilení

motivy: zlost, košík, dobroty, slzy

- **časoprostor**

prostor: dostavník, Normandie

čas: rok 1870, během prusko-rakouské války

- **kompoziční výstavba**

Děj je vyprávěn chronologicky.

- **literární forma, druh a žánr**

próza, epika, povídka

- **vypravěč**

er-forma, častá přirovnání, vypravěč je objektivní a kritický

- **postavy**

Kulička – baculatá, přesto krásná prostitutka, cítí se být vlastenkou, vyzývá a sebejistá, vlastním jménem Elizabet Rossetová, svou přezdívku dostala díky svému vzhledu. I přesto, že je obézní, je dost přitažlivá a stále vyhledávaná. Má svůj žebříček hodnot a nedá se jen tak ovlivnit. Je přátelská, milá a vlastenka, které je ochotná se pro dobrou věc obětovat.

paní Loiseauová – žena pana Loiseauna, vysoká, statná, rázná. Vnášela do manželova a svého obchodu řád a s manželem se dobře doplňovali.

pan Loiseau – majitel velkoobchodu s vínem, prohnaný obchodník a šejdíř, čilý a veselý šprýmař malé postavy s velkým břichem, červeným obličejem a šedými vlasy

pan Carré-Lamadon – vážený člověk s pevným postavením v bavlnářském průmyslu, majitel tří přádelen, důstojník čestné legie a člen krajské rady

paní Carré-Lamadonová – manželka pana Carré-Lamadona, o hodně mladší než její manžel, drobná, roztomilá a hezká

hrabě Hubert de Bréville – honosil se jedním z nejstarších a nejzvučnějších jmen v Normandii, svým úcesem se snažil podobat francouzskému králi Jindřichu IV., který měl být podle pověsti jeho příbuzným; člen krajské rady, vedoucí představitel strany orleanistů, vlastník obrovského majetku

hraběnka de Bréville – manželka hraběte Huberta de Bréville, dcera malého rejdaře z Nantes, měla výtečné vystupování, byla skvělá hostitelka – její salón byl první v kraji, jediný s uzavřeným okruhem vybrané společnosti

stará jeptiška – s tvářemi plnými jizev od neštovic

její mladší společnice – křehká s hezkým a chorobně vypadajícím obličejem; obě se neustále modlily

Cornudet – přesvědčený demokrat, pokud zrovna nebojoval za revoluci, propíjel zbytek svých peněz v nějaké hospodě, měl dlouhý zrzavý vous, nejraději pil pivo, postrach všech ctihodných občanů

osazenstvo dostavníku – aristokracie, měšťáci, jeptišky; Maupassant dosadil veškeré vyšší společenské vrstvy vyskytující se v té době ve Francii

- **vyprávěcí způsoby**

V úryvku převažuje pásmo vypravěče v er-formě.

přímá řeč paní Loiseauové

- **typy promluv**

monolog paní Loiseauové

- **jazykové prostředky a jejich funkce ve výňatku**

přezdívka (nomen omen) *Kulička*

frazém *má pláč na krajíčku*

- **tropy a figury a jejich funkce ve výňatku**

epiteton *spravedlivým hněvem*

personifikace *rozčilení jí sevřelo hrdlo*

epizeuxis *Nikdo se na ni nepodíval, nikdo si na ni ani nevzpomněl.*

oxymóron *počestní hňupové*

přirovnání *odhodili jako nějakou nečistou věc; zuřivost opadla, jako když praskne příliš napjatá struna; polykala slzy jako dítě*

synekdocha *spolykali celý košík*

gradace *slzy se jí tlačily do očí čím dál víc a víc*

Literárněhistorický kontext

- **kontext autorovy tvorby**

2. polovina 19. století

Guy de Maupassant (1850–1893)

- narozen na zámku Miromesnil ve šlechtické rodině
- v jedenácti letech se mu rozvedli rodiče, a tak odcestoval s matkou do Normandie
- od třinácti studoval v Rouenu, kde v osmnácti zachránil tonoucího básníka Algernona Charlese Swinburna
- studoval poezii a drama
- zúčastnil se prusko-francouzské války
- 1871 opustil Normandii a přestěhoval se do Paříže, kde byl zaměstnán jako námořnický úředník
- 1878 se stal redaktorem ve významných novinách, jakými byly např. Le Figaro, Gil Blas, Le Gaulois nebo l'Echo de Paris
- v tomto období začíná nejvíce vzkvétat jeho spisovatelské umění
- hodně cestoval po Středomoří
- již od mládí byl nakažen syfilidou, i když to dlouho popíral. Na konci 80. let byla tato nemoc již příliš pozorovatelná na jeho osobnosti, trpěl depresemi, bolestmi a strachem ze smrti, situace mu neulehčovaly ani halucinace, při kterých si představoval, že mu mozek pomalu rozežirají mouchy
- 1892 se pokusil o sebevraždu, ve které mu zabránil jeho sluha, poté byl převezen do ústavu pro choromyslné, kde 6. července 1893 zemřel

povídky:

U Tellierů – 1881, ředitelka nevěstince „U Tellierů“ jednoho dne odjíždí na venkov, na první svatě přijímání dcery svého bratra, s sebou bere svých 5 svěřenkyň. Na vesnici jsou všemi obdivovány a rodina jejího bratra se snaží, aby všechno své bohatství odkázala jejich dceři.

Slečna Fifi – 1882, děj ukazuje na období francouzsko-pruské války, kdy prusští vojáci obsadili zámek Uville v Normandii. Jedním z vojáků je i Wilhelm Eyrik, který je přezdívám slečna Fifi. Eyrik je velice arogantní a rád ničí, trápí a zabíjí. Z Paříže jim bylo přivezeno pár nevěstek, aby se vojáci nenudili. Wilhelm je jednou z nich pobodán a umírá.

Povídky sluky – 1883, *Ve svitu luny* – 1884, *Sestry Rondolcovy* – 1884, *Miss Harriet* – 1884, *Tonda* – 1885

Yvette – 1885, do Paříže přijíždí Leon Saval za svým přítelem Servignym a jsou společně pozváni na víkend na venkovské sídlo vedoucí nevěstince. Servignym je velice zamilovaný do její dcery, která ještě neví, co její matka ve skutečnosti dělá. Proto, když se to o tomto víkendu doví, je tak zmatená, že chce spáchat sebevraždu. Když si v poslední chvíli uvědomí, že by chtěla žít, Servign k ní vyšplhá a dá jí nabídku ke sňatku.

Povídky dne a noci – 1885, *Pan Parent* – 1886, *Malá Roquová* – 1886, *Mládenec paní Hussonové* – 1888, *Levá ruka* – 1889, *Marná krása* – 1890

požadavkům klasického fantastična odpovídají povídky:

Strach – 1882, *Ruka* – 1883, *Zjevení* – 1883, *Horla* – 1887

romány:

Příběh jednoho života – 1883, příběh ženy, která se nakonec vyrovná se svým smutným osudem, je zasazen do prostředí normandského venkova

Miláček – 1885, hrdina románu představuje typ úspěšného a cílevědomého kariéristy, člověka bez nejmenších skrupulí, který využívá k dosažení cíle především přízně žen

Mont-Oriol – 1887, popisuje na pozadí intimního milostného příběhu dravé podnikatelské aktivity související s objevem léčebného pramene

Petr a Jan – 1888, *Silná jako smrt* – 1889, *Naše srdce* – 1890

divadelní hra:

Domácí mír – byla poprvé uvedena v roce 1893

- **literární / obecně kulturní kontext**

Představitel realismu a naturalismu:

Realismus

- za jeho tvůrce je považován Émile Zola
- další představitelé: Guy de Maupassant, Gustave Flaubert, Alphonse Daudet
- hrdinové z okraje společnosti, týrané ženy a děti, opilci
- děj často končí špatně
- spisovatele láká pesimismus – lidská bída, smrt, stáří, drastické a odpuzující scény
- naturalismus souvisí s determinismem – člověk je předurčen prostředím a vrozenými vlastnostmi – dědičností
- autor nevstupuje ani nezasahuje do děje, nechává vyvíjet události přirozeně
- cílem je obnažit člověka ve fyziologické podstatě, jako bytost se řídí pudy, ne mozkem

Naturalismus

- z latinského natura = příroda
- je to umělecký směr, ve kterém se snaží naturalista zachytit nezkreslenou realitu
- vznikl v 70. letech 19. století ve Francii z klasického realismu, chápe se jako jedna z podob

realismus:

Stendhal (1783–1842)

- francouzský romanopisec, hudební a literární kritik, autor cestopisů a teoretických spisů
 - základní motiv: hledání lásky
 - jeho hrdinové se často brání společenským normám – časem zjišťují, že marně
 - narodil se v zámožné měšťácké rodině v Grenoblu a dostalo se mu dobrého vzdělání
 - zúčastnil se Napoleonova tažení na Rusko (7 let žil v Itálii)
 - po návratu do Francie se zapojil do bojů o novou literaturu a o romantismus a proti dvorskému klasicismu
 - hlavním cílem umění je podle Stendhala působit na publikum, zaujmout jej a otrást jím
 - po Sametové revoluci jmenován konzulem v Terstu
 - zemřel při návštěvě Paříže, kdy ho na ulici postihla mrtvice
 - jeho tvorba oceněna až po jeho smrti (kolem roku 1880)
- díla: *Červený a Černý, Armance, Lamiel, Růžová a zelená*

Fjodor Michajlovič Dostojevskij (1821–1881)

- ruský spisovatel, filozof a předchůdce psychologické prózy
 - narozen v Moskvě jako syn lékaře
 - vystudoval vojenské technické útočiště
 - patřil do skupiny utopického socialisty Michila Vasiljeviče Petrašovského
 - za členství byl odsouzen k trestu smrti (těsně před popravou trest změněn na 4 roky v káznici a na nucené práce na Sibiři)
 - po návratu měl 2 delší pobyty v západní Evropě
 - bojoval za proměnu Ruska (pronásledován carskou policií)
 - s bratrem vydávali časopis *Čas*
 - zemřel 1881 na plicní krvácení spojené s rozedmou plic a epileptickým záchvatem
- díla: *Chudí lidé, Bílé noci, Dvojník, Zápisky z mrtvého domu, Zločin a trest*

Honoré de Balzac; L. N. Tolstoj

naturalismus:

Gustave Flaubert (1821–1880)

- francouzský spisovatel, představitel naturalismu
- studoval práva v Paříži, ale kvůli epileptickým záchvatům studia nedokončil
- finančně byl zajištěn, proto měl mnoho času na psaní
- byl samotář, odmítl manželství jako projev měšťáctví
- vynikal ve filozofické a psychologické analýze
- hodně cestoval – Itálie, Tunis, Blízký východ
- zemřel 8. 4. 1880 v Croissetu

díla: *Paní Bovaryová*, *Salambo*, *Bouvard a Pécuchet*

Émile Zola, Alphonse Daudet

Další údaje o knize:

- **dominantní slohový postup:**

vyprávěcí a popisný

- **vysvětlení názvu díla:**

Dílo bylo pojmenováno podle přezdívky hlavní hrdinky, nevěstky Alžběty Roussetové.

- **posouzení aktuálnosti díla:**

Dílo je stále aktuální, protože poukazuje na předsudky o lidech a na fakt, že se všichni starají jen sami o sebe.

- **pravděpodobný adresát:**

široká veřejnost

- **určení smyslu díla:**

Dílo má kritizovat společnost a vybízí k otázce, kdo je mravnější, zdali prostitutka, která pomáhá ostatním, nebo prostí lidé, kteří se starají jen sami o sebe a prostitutkou pohrdají.

- **zařazení knihy do kontextu celého autorova díla:**

Toto dílo napsal během svého nejpłodnějšího období, kdy žil v Paříži a pracoval jako redaktor několika novin.

- **tematicky podobné dílo:**

film Pretty woman – hlavní hrdinkou je prostitutka

- **porovnání s filmovou verzí nebo dramatisací:**

Povídka nebyla zfilmována.